

Ernest Hemingway

Người lính trở về

Khi cuộc oanh tạc đánh phá tan hoang chiến hào của hắn tại Fossalta, hắn nằm bẹp dí, vã mồ hôi cầu khẩn Chúa. Chúa ơi cứu con khỏi nơi đây. Chúa ơi, xin cứu con. Nếu Chúa cứu con thoát chết, con sẽ làm bất cứ điều gì Chúa sai khiến, con sẽ tin nơi Chúa và sẽ bảo tất cả mọi người trên thế gian này chỉ có Chúa mà thôi, Chúa mến yêu ơi. Khi đạn pháo qua khỏi vòng tuyến, chúng tôi thu dọn lại chiến hào. Buổi sáng mặt trời mọc, mang đến một ngày nắng oi bức và yên tĩnh. Đêm sau, khi trở về Mestre hắn chẳng kể cho đứa con gái nơi hồng lâu biết về câu chuyện Chúa của hắn. Từ đó hắn cũng chẳng hề hé môi với ai. (The next night back at Mestre he did not tell the girl he went upstairs with at the Villa Rossa about Jesus. And he never told anybody.)

+++++++

Hắn (Krebs) vào quân đội khi đang ngồi ghế nhà trường tại Methodist College, tiểu bang Kansas. Kia là tấm hình hắn mặc đồng phục đứng giữa sư huynh đệ của mình. Cả bọn cùng trang lứa với nhau. Hắn gia nhập thủy quân lục chiến năm 1917 và chỉ trở về Hoa Kỳ khi sư đoàn II rút quân khỏi giòng sông Rhine (++) vào mùa hè 1919 (He enlisted in the Marines in 1917 and did not return to the United States until the second division returned from the Rhine in the summer of 1919). Còn kia là tấm hình hắn chụp bên giòng Rhine cùng hai cô gái Đức và người hạ sĩ. Hắn và người hạ sĩ trông quá khổ trong bộ quân phục, hai cô gái Đức chẳng phải là người đẹp, và con sông thì không rõ hình rõ dạng.

Hắn trở về quê hương Oklahoma của mình quá muộn màng. Đã qua thật lâu rồi giai đoạn thiên hạ tung hô chào đón người hùng trở về từ mặt trận. Các chàng trai đi quân dịch nơi quê hắn đã quay về về vang trong thời điểm ấy. Bọn họ đã đón nhận tất cả sự nhiệt liệt hân hoan mừng buổi đoàn viên từ khắp nơi mọi phía. Sau đó sự việc lắng đọng theo thời gian, và mọi người cho rằng sự trở về muộn màng của hắn thật khôi hài đáng tội vì đã qua khá nhiều năm sau khi chiến tranh hoàn toàn kết thúc.

Lúc đầu hắn chẳng muốn bàn đến chiến tranh, đến những nơi mà hắn từng đi qua như Belleau Wood, Soissons, the Champagne, St. Mihiel và the Argonne. Về sau, khi hắn thấy cần phải nói thì chẳng ai buồn nghe. Quê của hắn đã nghe đầy tai về những câu chuyện tàn bạo kinh thiên động địa, về người thật, việc thật. Hắn nhận ra một điều, muốn được thiên hạ lắng nghe thì hắn cần phải nói dối cho câu chuyện của mình thêm ly kỳ hấp dẫn, và khi nói dối đến lần thứ hai thì hắn đâm ra thù ghét chiến tranh, thù ghét luôn việc đề cập đến nó. Tất cả các điều thù ghét làm cho hắn mất cảm giác, mất cảm tình với những việc xảy đến với hắn trong thời chiến (His town had heard too many atrocity stories to be thrilled by actualities. Krebs found that to be listed to at all he had to lie, and after he had done this twice he, too, had a reaction against the war and against talking about it. A distaste for everything that had happened to him in the war set in because of the lies he had told). Duy chỉ khi nào sâu lắng tâm tư hồi tưởng lại thời gian đã qua của mình, hắn mới

thấy dễ chịu và có cảm giác nhàng. Khoảng thời gian ấy đã qua thật lâu rồi. Khoảng đời ấy đã cho hắn hoàn thành một việc tối thượng thật đơn giản và tự nhiên, đó là nghĩa vụ duy nhất của người đàn ông. Trong khi người khác có thể sẽ làm một việc khác hơn, để mất đi niềm hào hùng, mất đi giá trị thiêng liêng vô cùng cao quý, và đánh mất luôn chính bản thân họ.

Thật ra lời nói dối của hắn hoàn toàn vô thưởng vô phạt, chẳng quan trọng gì và chỉ góp phần cho câu chuyện riêng tư của hắn mà thôi. Điều mà người khác biết đâu đã từng thấy qua, làm qua, hoặc nghe qua, và cho là sự thật. Toàn là những câu chuyện truyền miệng không chính xác, tuy nhiên lại thường tình xảy ra rất quen thuộc với người lính. Người quen biết với hắn, từng nghe câu chuyện kể tỉ mỉ về những người phụ nữ Đức bị xiềng cứng bên cổ súng máy tại khu rừng Argonne. Họ chẳng ý thức chi cả về việc mình làm mà vì bị kích động do tinh thần yêu nước nhồi sọ. Bất cứ tay xạ thủ người Đức nào nếu không bị xiềng xích, sẽ làm cho câu chuyện của hắn kém phần xúc động. Tuy thế, hắn khó chịu khi nói không đúng sự thật hoặc phóng đại. Nếu vô tình gặp gỡ và trò chuyện với người từng đi lính như mình, hắn dễ dàng rơi ngay vào vị trí của kẻ già dặn kinh nghiệm giữa những người lính với nhau. Nhớ lại chuỗi ngày tháng làm hắn vô cùng hãi hùng, hắn hoang mang và mất phương hướng hoàn toàn.

Bây giờ là cuối mùa hạ. Hắn thường dậy muộn. Hắn thức dậy chỉ để bát phở, vào thư viện mượn hai quyển sách và về nhà ăn trưa. Sau đó ngồi trước hiên đọc sách đến chán và lại đi lang thang khắp nơi trong vùng, hoặc dành suốt buổi trưa nóng bức bên hồ bơi mát lạnh. Vào buổi tối, hắn dợt lại tiếng kèn của mình, dạo phở, đọc sách và đi ngủ. Đời sống của hắn xem ra thật vô tích sự, nhưng dưới mắt hai cô em gái hắn vẫn là người hùng. Mẹ hắn chiều con, để hắn ăn sáng tại giường nếu hắn muốn. Bà mẹ thường vào phòng khi hắn còn nường cháy trên giường hỏi thăm về chiến tranh, nhưng sự quan tâm của bà mỏng lung không rõ rệt.

Trước khi vào quân đội hắn chưa hề được phép lái xe. Cha hắn kinh doanh trong ngành địa ốc, nên luôn cần sẵn chiếc xe để ông đưa thân chủ đi xem nhà đất vào bất cứ giờ phút nào thuận tiện. Chiếc xe đậu trường kỳ bên ngoài ngân hàng nơi ông làm việc trên lầu hai, chiến tranh đã chấm dứt và chiếc xe ấy vẫn còn đây, nguyên hình nguyên dạng. Nói chung mọi việc trong vùng hắn chẳng thay đổi điều gì, trừ mấy đứa con gái lớn lên. Tuy nhiên, đời sống của bọn họ thật phức tạp, và hoàn toàn xa lạ với thế giới của hắn khiến hắn chùn bước chẳng muốn tiến đến. Hắn chỉ thích ngắm họ mà thôi. Rất nhiều cô gái trẻ đẹp. Phần nhiều cắt tóc ngắn ngang vai (bobbed hair). Thời xa xưa khi hắn chưa vào quân đội chỉ có mấy đứa con gái nhỏ mới để tóc kiểu ấy.

Từ mái hiên nhà mình, hắn thích ngắm các cô gái đi ngang phía bên kia đường. Hắn thích nhìn họ bước dưới tàng cây bóng mát. Hắn thích mái tóc ngắn chấm vai và dáng dấp của họ. Thuở trước, họ không gây cho hắn chút ấn tượng gì vì hắn không hề để ý mấy đứa con nít bu quanh chiếc xe kem. Thật ra hắn chẳng thích con người thật của đám con gái ấy vì bọn họ phức tạp và hoàn toàn cách biệt với hắn. Thời gian gần đây hắn để ý một cô,

nhưng chẳng muốn làm quen. Hắn thích con gái nhưng lại không muốn bỏ quá nhiều thời gian để được họ vì hắn sợ vướng vòng tang tỵ khổ ải. Hắn lại càng không muốn bận bịu với cuộc hẹn hò. Thật ra, hắn chẳng muốn nói dối điều này thế kia vì hắn nghĩ không đáng để phiền lòng.

Hắn sợ hậu quả. Hắn ngại ngần sợ phải sống ngao ngán với hậu quả thêm lần nữa. Hắn tha thiết muốn sống cuộc đời bình yên lâu dài không chi phối vì hậu quả. Hơn nữa, hắn chưa cần thiết có một người đàn bà. Quân đội đã dạy hắn như thế. Muốn tỏ ra mình cần có một người đàn bà bên cạnh thì đã sao, hầu như ai cũng làm được. Nhưng thật sự không hẳn thế. Đâu cần phải có đàn bà. Hắn nhớ nằm lòng một câu chuyện khá ngộ nghĩnh. Lúc đầu tên bạn bảo hắn đàn bà chẳng nghĩa lý chi với gã cả, rằng gã không bao giờ quan tâm đến họ, và họ đừng hòng động đến sợi lông chân của gã. Đoạn, tên bạn lại bảo gã chẳng thể sống thiếu đàn bà, rằng gã luôn cần có họ vì không có họ gã ngủ chẳng yên. Thật láo lếu. Nói nhảm cuội quanh quẩn cách nào cũng chỉ toàn láo lếu. Thật ra đâu cần phải có người đàn bà bên cạnh, trừ phi mình một lòng một dạ ôm ấp hình bóng họ trong tâm tư. Hắn học điều này từ quân đội. Sớm hay muộn cũng có một người. Khi thời gian đến hồi chín mùi, tự nhiên họ sẽ đến, đâu cần phải nghĩ ngợi mông lung. Sự việc gì, sớm hay muộn rồi sẽ đến, hắn lại học điều này từ quân đội.

Hắn chỉ thích một người con gái nếu người ấy đến với hắn âm thầm đừng nói năng tâm sự gì cả. Nhưng nơi này quá phức tạp, hắn tự hiểu rõ mình chẳng thể nào vượt qua thêm lần nữa. Hắn tự nhủ không đáng để gây thêm phiền toái. Nhớ thuở nào bên mấy đứa con gái người Pháp và người Đức. Ngày ấy, xứ lạ quê người đâu có thể dài dòng văn tự và đâu cần phải nói. Rất đơn giản là chỉ làm bạn nhau mà thôi. Hắn nhớ về nước Pháp, người Pháp. Xong hắn lại nhớ về nước Đức, người Đức. Nói cho cùng, hắn thích người Đức hơn. Hắn chẳng muốn rời nước Đức. Hắn chẳng muốn trở về quê hương, nhưng rồi hắn phải về. Ngồi bên mái hiên nhà mình.

Hắn để ý thích mấy đứa con gái đi ngang nhà từ phía bên kia đường. Hắn chiêm ngưỡng bọn họ và yêu mến dáng dấp của họ hơn mấy đứa con gái người Pháp và người Đức. Tuy nhiên, thế giới của họ không phải là thế giới của hắn. Hắn mong được quen một cô trong bọn, nhưng hắn nghĩ chẳng đáng. Hắn thừa biết họ rất xinh đẹp, nhưng hắn cũng biết mình không kham nổi những điều sẽ hỏi và câu chuyện sẽ kể bên giờ phút tâm tình. Hắn không tha thiết muốn làm quen một người nào cả mà hắn chỉ muốn thương thầm nhớ trộm chiêm ngưỡng cả bọn mà thôi. Nhưng hắn lại nghĩ chẳng đáng, chưa phải ở thời đi "m này.

Hắn thường ngồi bên mái hiên đọc quyển sách viết về chiến tranh. Đó là sự kiện lịch sử, và hắn đọc về mối liên quan gần bó mà hắn từng trải qua. Xưa đến nay chưa bao giờ hắn đọc được điều ưng ý như thế, và hắn ước ao phải chi có thêm tám bản đồ. Hắn mong mỗi với niềm sung sướng được đọc các sự kiện lịch sử quý giá cùng với tám bản đồ có đầy đủ chi tiết. Bây giờ hắn mới thật sự hiểu tận tường về chiến tranh, và tự biết mình là một người lính đã hoàn thành tốt nhiệm vụ cao cả.

Vào một buổi sáng khoảng tháng sau khi hắn trở về nhà, bà mẹ bước vào phòng hắn. Bà ngồi lên giường, vuốt chiếc áo.

- Mẹ vừa nói chuyện với cha con đêm qua. Cha có ý muốn cho con dùng xe vào buổi tối.

Hắn dật dờ chưa tỉnh hẳn.

- Cho con lái xe ?

- Ừ.

- Mẹ xin cha phải không ?

- Không. Do ý của cha con mà thôi.

- Con dám chắc mẹ đã xin với cha.

- Con xuống ăn sáng nhé.

- Chờ con sửa soạn chứ.

Bà mẹ rời phòng. Trong lúc tắm gội, cạo râu, thay quần áo, hắn nghe tiếng mẹ chiên xào dưới nhà. Lúc hắn đang ăn sáng đứa em gái mang thư vào.

- Anh dậy sớm làm gì ? Không nướng nữa hở ?

Hắn nhìn em. Hắn rất thương con bé này vì nó là đứa em gái ngoan nhất. Hắn hỏi em.

- Lấy báo cho anh chưa ?

Con bé đưa cho anh tờ Kansas City Star. Hắn dở lớp giấy dầu bọc bên ngoài, và mở ngay trang thể thao. Hắn xếp gọn tờ báo, dựng tựa vào chiếc bình nước và tô cốc, để vừa ăn vừa đọc. Bà mẹ đứng ngay cửa bếp.

- Nè con, đừng làm dơ đó. để dơ, cha con không đọc đâu.

- Không đâu mẹ.

Đứa em gái ngồi xuống bàn, nhìn hắn đọc báo.

- Anh, chiều nay tụi em chơi banh (baseball) trong trường. Em sẽ ném banh nè.

- Giỏi !

- Em chơi độc hơn mấy thằng con trai nữa đó. Em bảo tụi nó anh dạy em. Mấy con nhỏ kia sức mấy mà giỏi bằng em.

- Ủ.

- Em bảo tụi nó anh là bồ của em. Được không ?

- Hừ !

- Bộ làm anh thì không làm bồ được sao ?

- Đâu biết.

- Anh biết mà. Chờng em lớn, thì anh làm bồ của em.

- Ủ, thì bây giờ nè.

- Thật hở ? - - Thật chứ.

- Thương em không ?

- Thương chứ.

- Thương em hoài không ?

- Thương mà, đừng hỏi nữa nghe.

- Chiều nay đến xem em chơi không ?

- Có thể.

- Hừ ! anh hông thương em. Nếu thương em thì anh phải đến xem em hạ tụi nó.

Bà mẹ từ nhà bếp bước vào phòng ăn. Bà cầm chiếc đĩa trên có hai quả trứng chiên, vài lát ba rọi nóng ròn, và một đĩa bánh kiều mạch (buckwheat cakes). Bà mẹ bảo con gái:

- Con chạy đi chơi, để mẹ nói chuyện với anh.

Bà đặt đĩa trứng và thịt xuống mặt bàn, đẩy chai đường mật ăn với bánh về phía trước, đoạn ngồi xuống đối diện với hắn.

- Con, bỏ báo xuống. Mẹ muốn nói chuyện với con.

Hắn đặt tờ báo xuống xếp lại gọn gàng. Bà mẹ gỡ đôi kính ra.

- Con có kế hoạch gì chưa ?

- Chưa !

- Sao chưa ? con phải tính chứ ?

Không phải bà mẹ gắt gỏng, nhưng bà lo âu. Hắn trả lời mẹ:

- Con chưa nghĩ qua.

- Con à, Chúa luôn xếp đặt cho mọi người có công việc để làm. Trong nước Chúa, chẳng có bàn tay nào nhàn rỗi vô tích sự cả. (God has some work for every one to do, There can be no idle hands in His Kingdom.)

- Con đâu phải ở trong nước Chúa !

- Con à, tất cả chúng ta đều ở trong nước Chúa.

Hắn xấu hổ và bất mãn. Bà mẹ tiếp tục kể lể.

- Mẹ rất lo cho con. Bên ngoài nhiều cám dỗ, và mẹ biết con là người yếu đuối. Ông con, cha con đã kể về cuộc nội chiến làm mẹ sợ hãi, và mẹ luôn cầu nguyện cho con. Mẹ cầu nguyện cho con cả ngày đêm, con ạ.

Hắn cúi nhìn lát thịt nguội lạnh trên đĩa. Bà mẹ thao thao không ngừng.

- Cha cũng lo cho con. Cha nghĩ, con mất đi hoài bão, niềm tin và chưa xác định được hướng đi cho mình. Con biết Charley Simmons chứ ? chỉ bằng tuổi con mà nó có công ăn việc làm đáng hoàng và còn sắp cưới vợ. Mấy đứa con trai xóm này đã yên nơi yên chỗ. Tụi nó có mục tiêu vạch cho mình hẳn hoi. Rồi con xem, những thằng như Charley Simmons sẽ làm được những điều ích nước lợi dân. (you can see that boys like Charley Simmons are on their way to being really a credit to the community.)

Hắn ngậm cằm chẳng biết trả lời sao với mẹ.

- Con đừng có cái nhìn như thế. Con rõ hơn ai hết, mẹ thương con và mẹ muốn nói để con được tốt. Cha không muốn xen vào quyền tự do riêng tư của con. Ông ấy còn muốn con lái xe, và ra ngoài tiếp xúc với xã hội. Con muốn hò hẹn gặp gỡ cô nào thì tùy ý con. Cha mẹ đều mừng cho con vì cha mẹ muốn con có đời sống thoải mái, nhưng con phải có

công ăn việc làm như mọi người. Con làm bất cứ công việc gì cha mẹ cũng không ngại vì công việc nào cũng đều có giá trị và đáng quý, nhưng con phải bắt tay vào mới được. Sáng nay cha bảo mẹ nói cho con hiểu, sau đó con có thể đi gặp cha.

- Chỉ vậy thôi hở mẹ ?

- Ừ, con thương mẹ không ?

- Không !

Qua chiếc bàn, bà mẹ nhìn hấn. Đôi mắt long lanh, bà bật khóc. Hấn bảo:

- Con chẳng thương ai cả.

Bậy quá. Hấn không biết nói sao cho mẹ hiểu, hấn không biết làm sao cho mẹ thấy. Nói ra điều ấy thật bậy, hấn chỉ khiến cho mẹ buồn mà thôi. Hấn bước qua bàn, cầm cánh tay mẹ. Bà mẹ tay ôm lấy đầu khóc nức nở. Hấn tần ngần.

- Con không cố tình. Con đang bực bội. Mẹ ơi, thật sự con không cố tình, chẳng phải con không thương mẹ.

Bà mẹ vẫn khóc. Hấn đặt cánh tay mình lên vai mẹ.

- Mẹ không tin con ư ?

Bà mẹ lắc đầu

- Con xin mẹ. Tin con đi mẹ.

Bà mẹ ngước nhìn hấn, nghẹn ngào.

- Thôi được, mẹ tin con.

Hấn hôn tóc mẹ. Bà mẹ áp má vào hấn.

- Mẹ là mẹ của con. Mẹ đã ẵm bồng con khi con còn bé bỏng.

Hấn bối rối, đầu óc choáng váng mơ hồ.

- Con biết, mẹ. Con đã cố gắng ngoan ngoãn.

Bà mẹ hỏi:

- Con, cầu nguyện với mẹ nhé ?

Hai mẹ con quỳ xuống bên cạnh chiếc bàn, đoạn bà mẹ cầu nguyện.

- Con cầu nguyện đi.

- Không được.

- Có đi con.

- Không được.

- Mẹ cầu nguyện cho con nhé ?

- Dạ.

Bà mẹ cầu nguyện cho hắn, xong họ đứng dậy. Hắn hôn mẹ, đoạn bỏ ra ngoài. Hắn đã cố gắng sống bình thường như mọi người, nhưng chưa được. Sự đời nhiều phức tạp còn xa lạ với hắn. Hắn tội cho mẹ mình, bà đã khiến hắn phải nói dối. Nếu hắn bỏ lên thành phố (Kansas City) tìm được công ăn việc làm hắn bà rất hài lòng. Trước khi đi, hắn cần giải quyết một chuyện nữa. Hắn sẽ chẳng đến gặp cha mình. Hắn tránh điều này vì hắn không muốn gây thêm điều rắc rối. Mọi việc xem như tạm ổn. Bây giờ hắn muốn đến trường của đứa em gái, xem nó hạ đối thủ.